

SÁM HỐI HIROSHIMA.

Trường hợp Claude Eatherly, lần đầu tiên đã cho chúng ta nhận thức phản hưởng của vũ khí nguyên tử. Chúng ta đang thấy một con người, thay vì lẫn tránh sự hãi hùng, thảm khốc trong đó đương sự có phần trách nhiệm hoặc tự khép mình trong tư thái dồn ép, đã nhận tội lỗi về mình và gióng lên tiếng chuông báo động, trong khi những kẻ khác nhẩn nhục im lặng. Sự “rối loạn và bất thường” của Eatherly đối với thế hệ tương lai sẽ là một thái độ bình thường, bình thường hơn cả thái độ của những đồng bào của ông nói riêng và của những người đương thời nói chung.

Như hàng nghìn thanh niên khác cùng thời đại, Claude Eatherly đã tòng quân để bảo vệ cái gọi là “sĩ diện và dân chủ”, chống lại sự “dã man của ý thức quốc gia xã hội”. Sinh viên Eatherly rời ghế nhà trường tại bang Tezax để nhập ngũ đã tin rằng, người ta có thể cầm súng để bảo vệ tự do và nhân loại mà không ngờ rằng, mình đã vô tình dự phần tích cực vào cuộc tàn phá nguyên tử. (Eatherly phụ trách báo hiệu cho phi công ném bom trong hai chuyến “công tác” Hiroshima và Nagashaki).

Người ta kể rằng sau vụ Hiroshima động trời ấy, thiếu tá Eatherly không nói chuyện với bạn hữu của ông nữa. Trong khi Eatherly cố gắng một cách tuyệt vọng để tìm hiểu hậu quả của việc mình đã tham gia như một bánh xe trong guồng máy; trong khi Eatherly đang nung nấu ý chí hy sinh cuộc đời mình cho sứ mệnh ngăn chặn nguy cơ nguyên tử; trong khi tấm bì kịch đang dày xéo nội tâm ông thì Eatherly lại được hoan nghênh như một anh hùng quốc gia. Báo chí đầy rẫy hơi men ái quốc thì tô điểm lại và đánh bóng đăng tải chân dung của chàng thanh niên đẹp trai xứ Tezax. Đối với ông, “vinh dự” ấy quả thật khổ tâm. Nhưng tình trạng ấy chẳng làm ai lo ngại. Người ta gọi đó là tình trạng “chiến sĩ thấm mệt” của bất cứ quân nhân nào. Chính Eatherly vào năm 1943 cũng từng suy nhược tinh thần sau 13 tháng hoạt động tuần thám tại nam Thái Bình Dương.

Thời đó có tin đồn khắp thế giới rằng một trong những phi công ném bom Hiroshima đã vào sám hối trong một nhà tu kín. Và đây chỉ là một tin đồn, vì thực ra viên thiếu tá đó đã nhận chức giám đốc một hãng kẹo socola. Tiếng đồn có vẻ *chính xác hơn cả hơn cả sự thực*, và làm cho thiên hạ chú ý đến một cử chỉ hận mà mọi người đang chờ đợi. Chỉ có duy nhất Eatherly không chịu để thiên hạ hoan nghênh như một anh hùng chiến thắng và cũng chỉ có người đồng xứ của ông tại thành phố Astyne nhỏ bé thông cảm với thái độ của ông, họ không cho ông là “*điên và lập dị*”.

Trong khi những con số khổng lồ những nạn nhân Hiroshima chưa làm thế giới người xúc động thì những kẻ thiểu số (chủ trương rằng Mỹ phải nắm độc quyền nguyên tử, ra sức chạy đua vũ trang nguyên tử với Liên Xô) lại hoan hỉ nuôi viễn ảnh những con số nạn nhân lớn gấp mười, gấp trăm lần. Kinh hoàng trước những diễn biến chính trị tại Mỹ, một thời gian sau 1947, Eatherly đã lìa bỏ quê hương. Sau đó ông trở về và cố gắng cũng như mọi người, tìm sự nguôi quên, làm ăn và cố chú tâm vào những sinh hoạt hàng ngày. Ông kiếm được việc ở một hãng dầu tại Hoston, hàng ngày đều đặn đến sở làm, lại học thêm các lớp tối và đạt tới chức “*giám đốc thương mại*”.

Nhưng khốn nỗi đây chỉ là bức tranh sinh hoạt ban ngày vì đêm đến, viên cựu phi công lại bị những hình ảnh kinh hoàng và những giấc mơ hãi hùng ám ảnh. Lúc đầu tình trạng chưa đến nỗi bi đát lắm, Eatherly còn tìm quên lãng bằng vài cốc rượu, bằng thốc thuốc an thần. Nhưng về sau những thứ đó đều vô hiệu. Trong giấc mơ ông luôn thấy nét mặt nhăn nhó, thương tâm của các nạn nhân địa ngục Hiroshima.

Eatherly bắt đầu bỏ tiền vào phong bì gửi đến Hiroshima và gửi sang Nhật những bức thư thổ lộ tâm tình, vừa tự kết án mình, vừa xin thứ lỗi. Thế nhưng nó cũng chẳng làm ông khuây khoả hơn. Bởi vậy năm 1950, khi tổng thống Truman tuyên bố rằng Hoa Kỳ sẽ sản xuất những trái bom mạnh hơn, Eatherly đã toan tự vẫn bằng thuốc ngủ trong một khách sạn tại New Orleans.

Sau khi được cứu sống và lưu lại bệnh viện hai hôm, ông được chuyển đến điều dưỡng hơn 6 tuần tại bệnh viện thần kinh Waco – nơi chuyên chữa trị cho những quân nhân mắc chứng loạn óc. Eatherly xuất viện mặc dù tình trạng chưa hẳn đã khả quan hơn. Ông đã tự chữa trị cho mình bằng cách ngưng công việc văn phòng và chuyển sang những hoạt động lao lực tại các mỏ dầu lửa của hãng. Nhưng công việc tay chân này cũng chỉ giúp ông có giấc ngủ yên tĩnh trong một thời gian, rồi những khúc phim quá khứ vẫn tiếp diễn, và Eatherly lại bóp trán suy nghĩ phải làm gì để ngăn chặn một cuộc chiến tranh nguyên tử khác?

Ông đã vạch ra một kế hoạch kỳ dị: Để chống lại khuynh hướng quân phiệt đang lên ở Hoa Kỳ, Eatherly tìm cách làm lung lạc sự tôn thờ hình tượng anh hùng quốc gia, thứ anh hùng chiến trận khoác đủ loại huy chương tài đức. Thân tượng mà ông lột mặt nạ không ai khác hơn là chính bản thân ông- *Người anh hùng Hiroshima*”.

Đầu năm 1953, trong một loạt những kẻ “gian vật” bị bắt quả tang và ra toà án thành phố New Orleans, người ta thấy một phạm nhân can tội ký chi phiếu giả. Thế rồi toà án chấp cung lấy lệ theo thủ tục, hỏi vài câu băng quơ, kết án 9 tháng tù... để còn xử vụ khác...

Phạm nhân đó chính là thiếu tá phi công Eatherly, ông không hề có dịp mở lời biện hộ, mà lẽ ra ông có thể giải thích rằng ông đã gửi chi phiếu đó cho viện mô côi chăm sóc những nạn nhân Hiroshima, lẽ ra ông có thể nhắc lại tình trạng quân vụ, trưng ra những chiến công hiển hách của mình. Nhưng ông chẳng được nói gì cả, vì trường hợp này không đáng để toà ngừng lại lâu hơn...

Một thời gian sau ông được ân xá và phóng thích nhờ hạnh kiểm tốt. Rồi lại một mưu toan khác tại Dalas, cướp giật có vũ khí, nhưng kẻ cướp kỳ dị đã không lấy đi một cọng rác nào. Sự tham gia vào chuyến “công tác” Hiroshima không được công nhận là một tội phạm thì ông tìm cách tự rước lấy những hình phạt xứng đáng bằng những hành động phạm pháp thích nghi. Nhưng rồi luật sư lại bào chữa, toà án miễn tố và Eatherly lại được đưa vào điều trị 4 tháng tại Waco. Lần này người ta cho rằng Eatherly là một “*phế nhân tâm linh*”.

Người ta không tố cáo Eatherly là một tội phạm hình sự, điều mà chính ông ao ước. Người ta không chịu trừng phạt Eatherly để “*làm phúc cho chính ông*”, vì lẽ ra sự trừng phạt có thể giúp ông chuộc tội mình. Mặt khác người ta cũng không thể nào chữa cho ông khỏi bệnh. Lại một lần toan tự tử nữa, vợ ông can thiệp kịp thời khi ông đang cắt mạch máu ở cổ tay. Một lần nữa ông đến gõ cửa Waco. Bác sĩ Mc Elroy, giám đốc bệnh viện định bệnh cho Eatherly như sau : “*Cá tính bị suy nhược trầm trọng. Bệnh nhân mất hẳn liên lạc với thực tế. Lo âu, căng thẳng tinh thần, giác quan tê nhụt, ảo giác.*”

Suốt 6 tháng Eatherly phải chịu chữa trị để quên đi những ấn tượng hãi hùng. Nhưng, những đau khổ, thử thách đã làm cuộc sống gia đình dạn nứt. Vợ ly dị, Eatherly không được tiếp xúc với con cái, còn bản thân cứ kéo dài cuộc sống nhàm chán, đều đặn qua những toà án, bệnh viện thần kinh, những hành động phiến loạn, tấn công nhân viên ngân hàng nhưng không giạt tiền, trộm cắp tại các bưu điện....

Người ta nói đến một “*mặc cảm tội lỗi*” rồi căn cứ vào đây giải thích cho quần chúng vốn ít am tường về tâm lý thấy rằng, Eatherly chỉ có một ý nghĩ phạm tội vô nghĩa, có tư tưởng gây loạn chứ không phải sự ám ảnh của hàng ngàn cái chết. Lối vay mượn “*chân lý nửa vời*” ấy đã làm cho tiếng tăm nước Mỹ bị tổn thương khá nhiều trong giới trí thức các nước. Chính Eatherly đã xúc động tột cùng khi ông để lại sau mình hàng vạn người bị hoả thiêu và một đồng tro tàn nơi mà trước đó một chốc, cả thành phố đông đảo đang sinh sống nhộn nhịp. Trong trường hợp ấy thái độ “bất thường” của Eatherly quả là một thái độ bình thường, trong khi nhiều kẻ để khước bỏ nỗi ám ảnh đã làm như không biết việc ấy. Chính Stiboric, cựu điệp viên vô tuyến điện trên chiếc B29 Enolagay và các đồng đội của ông sau vụ ném bom vẫn tiếp tục sống vui vẻ, vô tư và còn hóm hỉnh rằng: “Kể ra quả bom hôm ấy cũng mạnh hơn những quả khác chút đỉnh”. Còn vị cựu tổng thống Truman trong lần sinh nhật thứ 75, khi được hỏi trong cuộc đời có điều gì khiến ông cảm thấy hối tiếc? đã không ngần ngại tuyên bố rằng: Lỗi lầm lớn nhất của tôi là đã lấy vợ muộn khi 30 tuổi. Biến cố Hiroshima có lẽ quá lớn lao nên không thể lưu lại trong trong khối óc có kích thước của ông ta. Lessing đã nói: *Kể nào không đánh mất lý tính khi nhìn thấy một số sự vật là kẻ không có lý tính để đánh mất.*

Và cũng không phải ngẫu nhiên người ta khước từ trừng phạt Eatherly và luôn luôn lặp lại với quần chúng rằng sự sám hối của ông ta là không chính đáng, vì nếu không, có khác gì công nhận sự phạm tội tày trời kia. Nói khác đi, sự sám hối của Eatherly được xem như là hành động lên án vụ ném bom, lên án những **phạm nhân thực sự** – những kẻ quá nghèo óc tưởng tượng nghĩ rằng họ được quyền gánh lấy trách nhiệm của hành động cỡ đó một cách vô cùng bình thản.

Một số người sẽ nhún vai và phản kháng : “Việc gì đến anh ta?”. Tại sao Eatherly lại cảm thấy ân hận khi ông ta chỉ ra lệnh: “Mọi sự đã sẵn sàng” (*Go ahead*) cho những người hành động, khi anh ta chỉ khám phá được hậu quả của nguyên tử sau lúc ông hành động, khi ông chỉ là một công cụ để tuân hành mệnh lệnh ?

Eatherly đã từng nói: “*Cho dù tôi chỉ là một diễn viên phụ, tôi cũng đã tham gia hành động. Tôi chịu trách nhiệm không chỉ vì hành vi cá nhân của tôi mà còn vì những hành vi cộng đồng mà tôi đã tham dự.*”

Tại Waco, không lực thường xuyên gây áp lực với các bác sĩ, chỉ thị cho họ phải lưu Eatherly lại bệnh viện trong thời gian vô hạn định với danh nghĩa “*bệnh nhân tự nguyện*”. Cho đến một ngày, vì quá phần uất, Eatherly phải bỏ trốn thì người ta lại bắt giữ ông, chẳng khác nào một tù khổ sai vượt ngục. Ngày 12/1/1960 , toà tuyên án cấm túc ông tại quân y viện thần kinh Waco. Phiên toà không có một chuyên gia độc lập nào được mời đến giám định, mà chỉ có một bác sĩ quân y khoa thần kinh tham dự.

Nhà báo Ray Bell khi viết thiên phóng sự cho một tờ báo Pháp đã mô tả phiên toà như sau:

“Eatherly tỏ ra là một người xử thế khéo léo. Thỉnh thoảng ông cười khi người biện hộ đưa ra luận cứ có tính chất khích động. Khi toà hỏi, ông trả lời bằng những câu thẳng thắn và trực tiếp, thường là kiểu quân sự: Thừa ngài, có; thừa ngài, không ạ ... Dù câu tiết Eatherly vẫn giữ được bình tĩnh. Ông ta có vẻ thản nhiên, đầy tự chủ và chín chắn chẳng kém một người bình thường nào. Lẽ dĩ nhiên lời phán quyết của quan toà đã làm ông thất vọng nhưng nhìn ông chẳng có vẻ nào muốn bỏ cuộc. Eatherly chỉ nói bấy nhiêu lời: “Được (Well), thì ra sự việc là như vậy đấy”.

Trong bức thư gửi kèm theo, tác giả nhận xét: “Eatherly hẳn là người thông minh nhất trong phòng xử án”

Trong khi đó chính tòa báo của Ray Bell lại cho đăng một bài phóng sự khác với những kết luận hoàn toàn khác, khốn nỗi nó lại ăn khớp với luận cứ của đa số báo chí Mỹ, nghĩa là phi công Eatherly bị suy nhược tinh thần và bị giam cầm hợp lý.

Ở một mức độ nhất định, Eatherly đã làm cho công chúng chú ý đến “trường hợp” của ông, nhưng chưa đúng hẳn theo ý hướng mà “viên phi công Hiroshima hóa điên” đã ước tính. Ông muốn giày xéo, muốn làm đau đớn những kẻ đương thời với ông, nhưng mới chỉ làm cho họ cảm kích động lòng. Thay vì làm mất uy thế của cánh quân đội do chiến tranh tạo nên và đang ngồi vững như bàn thạch tại tòa Bạch ốc. Vụ Eatherly, trái lại còn bị Bộ quốc phòng lợi dụng để quảng cáo. Vì hồi đó người ta chỉ biết rằng Không lực nhiều lần can thiệp với các tòa án để Eatherly khỏi bị cầm tù, mà chỉ bị ... “cấm túc” trong y viện thần kinh. Nhà cầm quyền nhân vụ này tự gây cho mình chút tiếng nhân đạo. Và trường hợp Eatherly gây được dư âm gì? Rất nhiều tò mò và chút ít thương hại, thế thôi.

Thật là điều đáng tiếc, và những người Mỹ có chút ít tự trọng sẽ cảm thấy lúng túng khi trên đất Mỹ, Eatherly bị xem như gánh nặng, một tủi hổ, thì tại Hiroshima và Nagashaki, thay vì có thể căm thù ông một cách xứng đáng, người ta lại nhớ đến ông ta, cảm phục và quý mến nữa là khác. Mỗi thiện cảm này xuất phát từ miệng của chính các nạn nhân. Trong bức thư ngày 24/7/1959 từ Hiroshima, một nhóm 30 thiếu nữ đang bị bệnh vì nhiễm phóng xạ đã nói với Eatherly:

“Thư này gửi đến ông nhằm mục đích biểu lộ sự thông cảm của chúng tôi, và để xác nhận cùng ông rằng chúng tôi không hề oán giận ông ... chúng tôi nghĩ rằng ông cũng chỉ là một nạn nhân chiến tranh như chúng tôi. Cầu mong ông sớm bình phục để sát cánh cùng nhau trong tình huynh đệ, đấu tranh hủy bỏ cái điều đã man mệnh danh là “chiến tranh” ấy”.

Và cuối cùng, chính những bức thư trao đổi giữa “nhà tri thức” – triết gia Gunthor Ander, người Viên với “kẻ phạm tội” đã cho những nhân sĩ tiến bộ trên thế giới thấy một Eatherly thần kinh lành mạnh, liêm chính với tinh thần quả cảm và lòng vị tha đang cố gắng phục hưng lại nền tảng đạo đức đã bị băng hoại. Dư luận quốc tế lên tiếng ủng hộ, một bản kiến nghị được gửi tới tổng thống đương nhiệm John Kenedy trong đó gồm cả chữ ký của thủ tướng Nhật. Nhà cầm quyền buộc phải nới lỏng quyền tự do cho Eatherly.

Trường hợp Claude Eatherly điển hình đơn giản cho một câu chuyện cổ điển nhưng vẫn hợp với mọi thời đại, của “kẻ trung thần” đã trót mù quáng phục vụ cho một “lý tưởng thiêng liêng” rồi sau đó dám đi ngược chiều quần chúng, tố cáo những kẻ có thể lực và nền đạo đức đang lung lay của họ.

(Theo Crionline.cn)